

SRAIGTASPARNIS SIENŲ KONTROLEI

Liucijus Suslavičius

Iš mūsų spaudos pranešimų jau žinome, kokie efektyvūs pasirodė esą keli neseniai imti naudoti mūsų Valstybės sienos apsaugos tarnybos sraigtasparniai gaudant sienos pažeidėjus, ypač kontrabandininkus, kuriuos iš oro ne tik lengva pastebėti bei persekioti, bet net sulaikyti, kai galingas sraigtasparnio menčių sukeltas oro sriautas tiesiog suguldo ant žemės. Žodžiu, pas mus tokia sienų apsaugos technika vis dar naujiena ir apie jos sėkmingą panaudojimą mielai parašoma. Tuo tarpu Vakarų Europoje sraigtasparniai sienų apsaugai ir kontrolei naudojami jau keli dešimtmečiai ir net kuriami specialiai šiai tarnybai skirti jų modeliai.

2000 – siais metais Vokietijos pasienio apsaugos tarnyba BGS (Bundesgrenzschutz) ėmė keisti jos apginklavime ilgai – beveik 30 metų - išbuvusius UH-1D tipo sraigtasparnius naujais "Eurocopter EC

155B". Gamykloje Marignane gaminami naujos kartos sraigtasparniai ne tik kontroliuos iš oro pasienio zoną, bet ir galės operatyviai nuskraidinti BGS pareigūnus į įvykio vietą, dalyvauti gelbėjimo operacijose, taip pat tarnaus kaip VIP transporto priemonės.

"EC 155B" ne itin primena ankstesnės kartos burbulą arba vagonėlį su sraigtu ir uodega primenančius sraigtasparnius. Net kai jis ant žemutės skrendant įtraukiamos važiuoklės stovi aerodrome, savo ilgu gausiai įstiklintu ilganosiu fiuzeliažu daugiau primena ne sraigtasparnį, o lengvą modernų keleivinį lėktuvą, kuriam kažkodėl nuimti sparnai...Savo parametrais jis tikrai artimas lėktuvams. Be dvivietės pilotų kabinos, jis turi saloną 12 keleivių, kurį galima perkomponuoti į medicininei pagalbai skirtą variantą, kuris gali gabenti 4 gulinčius pacientus ir dar du lydinčius medikus, gali skristi net 320 km/h greičiu (tiesa, be keleivių ir krovinių). Bagažinės tūris – 2,5 kūb. m. Pats "EC 155B" sveria 2560 kg, o pilnai pakrauto leidžiama starto masė – 4,8 tonos. Reikalui esant, ant išorinio kablį galima kelti 1600 kilogramų sveriantį krūvį.

Dvi turbinas "Turbomeca Ariel 2C1", kurių kiekvienos startinis galingumas 634 kW, o

maksimalus pastovus galingumas 597 kW, suka 12,6 metro skersmens penkiamentį rotorių SPHERIFLEX. Įdomu tai, kad iš anglies ir stiklo pluoštu armuotos kompozitinės medžiagos pagamintos mentės analogiškos itin greito eksperimentinio "AS 365S" sraigtašparnio detalėms. Abi turbinos turi elektroninį pilnai automatizuotą valdymą, užtikrinantį, kad jos visą laiką dirbą optimaliausiu režimu, suagiai ir ekonomiškai. Beje, tai nekludo ypatingais atvejais staiga padidinti pusei minutės variklių galią iki 729 kW. Tada sraigtašparnis šokteli aukštyn (arba pirmyn) it žirgas, kuriam į šoną raitelis įsmeigė pentinus. Uodegos gale esantis stabilizuojantis rotorius su 10 nesimetriškai išdėstytų menčių sukasi žiediniame korpuse, virš kurio dar yra vertikalus kylis. Degalų varikliams atsarga – 990 litrų, su jais pilnai pakrautas "EC 155B" 270 km/h greičiu gali nusukti 780 kilometrų.

Kiekvienas pilotų turi atskiras automobilinio tipo dureles, į saloną keleiviai patenka per plačias atgal atstumiamas šonines duris. Kokpitas sukonstruotas atsižvelgiant tiek į ergonomikos reikalavimus, tiek į naujausius pasiekimus įrangos srityje. Tik keli prietaisai yra tradicinio tipo su ciferblatais, gi dauguma informacijos teikiama elektroniniuose displejuose. Kiekvienas iš pilotų turi prieš save po du spalvotų kristalų daugiafunkcinius displejus, kuriuose rodomi visi navigaciniai ir skrydžio duomenys, prietaisų skydelio viduryje – spalvoto judančio žemėlapių ekranas, o dar trys mažesni displejai skirti informuoti apie variklių darbą, sraigtašparnio sistemų darbą bei degalų atsargą. Skrydžio saugumui užtikrinti montuojama palydovinė orientavimosi sistema (GPS), radiolokatorius, speciali įranga, įspėjanti apie prieš sraigtašparnį esančias kliūtis. Visa tai leidžia "EC 155B" kilti ir skristi ir dieną, ir naktį, esant sudėtingoms oro sąlygoms.

Speciali įranga sienos apsaugai ir kontrolei apima dešinėje pusėje ant specialaus kronšteino sumontuotą valdomą televizijos ir infraraudonųjų spindulių kamerą, kurios fiksuojamą vaizdą mato salone prieš ekraną sėdintis ir kamerą valdantis operatorius. Tai svarbiausias įrengimas, naudojamas pasienio zonos kontrolei iš oro. Jo pagalba galima pamatyti tamsoje besislepiančius žmones ir gyvūnus. Kairėje pusėje montuojamas taip pat operatoriaus iš salono valdomas labai galingas prožektorius, virš dešiniųjų atstumiamų salono durų įrengta elektrinė gervė su 90 metrų ilgio lynu. Jos keliamoji galia – 270 kilogramų, t.y., reikalui esant, ji nesunkiai pakels nuo žemės ar iš vandens du žmones. Pareigūnų

darbo sąlygos skrendant labai geros – pavyzdžiui, triukšmo lygis salone neviršija 75 decibelų, gerokai sumažėjo, lyginant su senaisiais modeliais, vibracija ir karštis nuo virš salono dirbančių variklių.

Iki 2004 metų pabaigos BGS gaus iš viso 13 "EC 155B" tipo sraigtašparnių bei 9 mažesnius "EC 135". Visai padorus žinybinis "oro laivynas", tiesa?

